

Kvinnors politiska deltagande i irakiska Kurdistan

En kvantitativ studie

Jihan Abdulrahim

Sociologiska Institutionen

Kandidatuppsats i sociologi, 15 h.p.

Inriktning: Sociologisk Samhällsanalys

Vt 2015

Handledare: Sara Roman

Stockholms
universitet

Sammanfattning

Det politiska deltagandet mellan män och kvinnor är ojämlikt i Mellanöstern. För kvinnors rättigheter och den demokratiska processen är kvinnors politiska deltagande avgörande. Mot bakgrund av detta är syftet med den här studien är att undersöka kvinnors politiska deltagande i irakiska Kurdistan. Utifrån syftet undersöks sex frågeställningar: hur stor andel av kvinnorna i irakiska Kurdistan röstade i förra valet, är medlemmar i ett politiskt parti, arbetar i ett politiskt parti, har kontaktat en politiker, förening, tjänstemän och deltagit i en manifestation, vilka faktorer anger kvinnorna själva påverkar deras deltagande, och finns det ett samband mellan utbildning, ålder, civilstånd och kvinnors politiska deltagande. En enkätundersökning genomfördes i tre städer i irakiska Kurdistan: Arbil, Dohuk och Slemaniya. Sammanlagt mottogs 200 enkäter. Resultaten visar att det politiska deltagandet är högt bland de undersökta kvinnorna i alla fem deltagandeformerna. Det finns inget samband mellan utbildning, ålder och civilstånd och kvinnors politiska deltagande i urvalet. Få av kvinnorna uppgav att kulturella eller religiösa normer är ett hinder för deras politiska deltagande. Den vanligaste rapporterade orsaken till att inte delta var ointresse för att engagera sig i politik eller otillräcklig kunskap. Dessa resultat skiljer sig från tidigare forskning som har visat att kvinnor i Mellanöstern deltar i politiken i liten utsträckning.

Nyckelord

Kvinnors politiska deltagande, politik, kultur, demokrati, Mellanöstern, utbildning

Innehållsförteckning

Inledning	1
Syfte och frågeställning	2
Avgränsningar	3
Disposition	3
Bakgrund	3
Irak	4
Kvinnors politiska deltagande i irakiska Kurdistan	5
Tidigare forskning och teori	7
Definition av politiskt deltagande	8
Faktorer som påverkar politiskt deltagande	8
Familjen och kulturella faktorer	10
Data och metod	13
Urvalet	13
Genomförandet av enkätundersökningen	14
Enkätutformning	14
Etiska överväganden	15
Validitet och Reliabilitet	16
Operationalisering av variabler	16
Databearbetning och analys	18
Bortfall och svarsfrekvens	19
Resultat	19
Beskrivning av deskriptiva data	19
Logistisk regressionsanalys	23
Slutsatser och Diskussion	25
Metoddiskussion	28

Framtida forskning	30
Referenser	31
Bilga1. Enkät.....	34

Inledning

Kvinnors politiska deltagande är avgörande för demokrati och skyddande av kvinnors rättigheter (Coleman, 2006; Kvinna till kvinna, 2012). I Mellanöstern är kvinnors och mäns politiska deltagande inte jämlikt. Kvinnors politiska deltagande i Mellanöstern är lägst i världen. Detta innebär att kvinnors intressen inte får lika stort genomslag i politiken som männens (Bergkvist, 2008: 27).

Det finns många studier om kvinnors politiska deltagande. Burns, Verba och Schlozman (2001), liksom Brady m.fl. (1995) finner att det ojämlika politiska deltagandet i Mellanöstern beror på skillnader i socioekonomiska resurser. Kvinnor och män har inte samma möjligheter till utbildning, yrkespositioner och medborgerliga färdigheter. Andra studier pekar på att kvinnor inte är intresserade av det politiska livet (Verba, Schlozman och Brady, 1995; Burns, Verba och Schlozman 2001, i Per Adman, 2008)¹. Det finns även kulturella teorier som innebär att en traditionell kultur ligger bakom det ojämslida politiska deltagandet (Inglehart, 2003; Norris och Inglehart, 2003). Religionen och kulturen inom familjen är ihopkopplade med de politiska strukturerna via regler för kvinnors förhållande till samhället och familjen. (Kvinna till kvinna, 2014).

Irak och Kurdistan² har ett demokratiskt statsskick sedan 2003. Jämfört med andra länder i regionen är Irak relativt demokratiskt. Både män och kvinnor har rätt att delta i politiken. Forskning visar att kvinnors politiska deltagande i Mellanöstern är lägst i världen, men lite är känt om kvinnors deltagande i politiken i irakiska Kurdistan efter införandet av demokrati.

Privata företag utför omfattande studier om politik och sociala förändringar i hela Irak för att kunna bidra till information om Iraks nya demokrati efter det irakisk-amerikanska kriget. Dessa studier fokuserar inte på kvinnors politiska deltagande utan handlar om politiska institutioner och

¹ Per Admans undersökning handlar om politiska deltagande i Sverige.

² Jag använder irakiska Kurdistan för att beskriva den kurdiska regionen som ligger i Irak.

sociala förändringar i samhället. Fler studier om kvinnors politiska deltagande behövs för att öka kunskapen om det politiska deltagandet i irakiska Kurdistan. Det är oklart hur stort det är efter införandet av demokrati och ekonomisk utveckling. Studier på detta område kan bidra till bättre förståelse om vad som påverkar kurdiska och irakiska kvinnors politiska deltagande.

Att studera kvinnors politiska deltagande i irakiska Kurdistan är även relevant för att det pågår en demokratisk process där som innebär en ökning av självstyre. Stort politiskt deltagande krävs för att få till stånd en demokratisk återuppbyggnad av samhällsinstitutioner och sociala förändringar för kvinnor. Kvinnors politiska deltagande i Irak och Kurdistan är avgörande för framtida återupplivande av samhället (Al-Ali & Pratt 2009). Studier på detta område kan bidra med ny information om kvinnors politiska deltagande i irakiska Kurdistan. Detta är viktigt för att kunna bidra med positiva förändringar för kvinnor i hela Irak.

Syfte och frågeställning

Syftet med den här studien är att utifrån en enkätundersökning beskriva irakisk-kurdiska kvinnors politiska deltagande, att analysera om det finns ett samband mellan utbildning och att delta i politik, samt att undersöka vilka skäl irakisk-kurdiska kvinnor anger för att inte delta i politiken. Följande frågor undersöks:

- 1. Hur stor andel av kvinnorna i irakiska Kurdistan röstade?*
- 2. Hur stor andel av kvinnorna är partimedlemmar och arbetar i ett politiskt parti?*
- 3. Hur stor andel av kvinnorna har deltagit i politiska manifestationer och kontaktat politiker, föreningar eller tjänstemän?*
- 4. Finns det ett samband mellan utbildning och politiskt deltagande?*
- 5. Vilka faktorer anger kvinnorna själva påverkar deras deltagande?*

Avgränsningar

Fokus i undersökningen är på kvinnor som bor i irakiska Kurdistan, i de tre städerna Arbil, Sulaimaniya och Duhok. Irakiska Kurdistan domineras av kurder medan södra Irak domineras av araber. För att öka möjligheten för den arabisktalande befolkningen att komma med i undersökningen skulle jag vara tvungen att åka till södra Irak. För närvarande är det dock inte möjligt att genomföra en sådan undersökning på grund av säkerhetsskäl eftersom kvinnor och forskare riskerar att utsättas för våld. Det finns många olika former av politiskt deltagande. Jag har valt att inrikta mig på fem av dessa: valdeltagande, partimedlemskap, att arbeta i ett parti, manifestationer och kontakt. Dessa politiska former är de traditionella i demokratiska länder. Det blev därför naturligt att just fokusera på dem.

Disposition

Texten är strukturerad på följande sätt. Jag kommer efter inledning redogöra för bakgrunden till studien, information om situationen i irakiska Kurdistan. Efter det följer en genomgång av teorier och tidigare forskning kring kvinnors politiska deltagande. Därefter redogör jag för studiens metodval och hur jag har gått tillägga för att undersöka frågeställningar, i denna del redogör jag även kring data, bortfall och bearbetning av data. Därefter presenteras resultat och analysen av det empiriska materialet, där jag kopplar mitt resultat till teorier och tidigare forskning. Avsnittet avslutas med sammanfattade slutsatser och diskussion och beskriver även förslag på vidare forskning.

Bakgrund

Irak

Jag inleder det här avsnittet med en kort beskrivning av den politiska situationen i Irak och irakiska Kurdistan.

Irak är ett land med en heterogen befolkning, både då det gäller etniska och religiösa grupper. Drygt tre fjärdedelar av Iraks invånare är araber som bor i södra delen av Irak. Den största minoriteten är kurder som bor i norra Irak. Detta område kallas för irakiska Kurdistan. I Irak bor också tre till fyra procent kristna, judar, turkmener, yazider och manderer. Saddam Hussein och socialistiska sunnitiska Baath-partiet styrde Irak från 1968 fram till amerikanska invasionen av Irak 2003. Under Baath-partiets regim exkluderades shiamuslimer och kurder från sina medborgerliga och politiska rättigheter (Amneus, 2008: 61). Efter Saddams fall och skapandet av den nya republiken, kunde irakierna gradvis bygga upp en ny demokratisk statsapparat. Processen var dock problematisk. Det rådde delade meningar bland partierna om hur demokratin skulle genomföras och utformas. För att jämka samman oeniga folkgruppers intresse infördes federalismen in 2005 (Landsguiden, 2015).

Regeringen i Bagdad består idag av folkvalda representanter som väljs på fyra år. Regeringen är en centralmakt som upprätthåller Iraks enighet. Den har ansvar för försvaret och utrikespolitiken, inklusive internationella avtal om ekonomi och handel. De irakiska provinserna har eget ansvar inom flera områden, bland annat el- och vattenförsörjning, miljövård och utbildning (Landsguiden, 2015). Även om landets lagstiftning är sekulariserad förekommer traditionella tolkningar av islam, inte minst inom det familjerättsliga området. Islam ses som en grundläggande källa till lagstiftningen (Coleman, 2006). Av olika politiska, etniska och sociala skäl skiljer sig situationen i irakiska Kurdistan från den i övriga landet. Kurderna har sedan 1992 full kontroll över omkring två tredjedelar av det område som kallas irakiska Kurdistan (Al-Ali & Pratt 2009: 50).

Kvinnors politiska deltagande i irakiska Kurdistan

Irak på 1920-talet tillät sina kvinnor mycket större frihet än många andra länder i området. Irakiska kvinnor var avgörande i kampen för självständighet gentemot britterna, bland annat genom att samla in donationer, skaffa mat till soldater och skriva petitioner för frisläppandet av irakiska soldater. Ett dotterbolag till det irakiska kommunistpartiet och den irakiska organisationen Kvinnors League var särskilt inflytelserikt i försvaret av kvinnors rättigheter. Denna organisation hade enligt egen utsago 1959 25,000 medlemmar (Ahmed, 2010). Dessa kvinnliga aktivister satsade på breda frågor rörande kvinnors rättigheter, utbildning, rösträtt och inträde på arbetsmarknaden. Irakiska kvinnor fick således politiskt och socialt utrymme genom att engagera sig för nationens självständighet (Efrati, 2005: 579).

Dessa framsteg förstärktes år 1968 när Baathpartiet tog makten. Den irakiska regeringen uppmuntrade kvinnor att skaffa sig en utbildning och bli en del av arbetskraften. Under 1970- och 1980-talet gjordes insatser för att utrota analfabetismen bland kvinnor, i ett försök att förstärka arbetskraften (Al-Ali & Pratt, 2009: 31). Kurdiska kvinnor fick inte del av dessa framsteg.

Det kurdiska samhället fortsatte att vara mycket konservativt och många kurdiska kvinnor var inblandade i kampen för kurdisk självständighet. Extrema förhållanden i det kurdiska samhället tvingade kvinnor och män att utmana traditionella könsroller strukturerade av starka stam- och patriarkala normer (Al-Ali & Pratt 2009: 41-42). Efter flera decennier av krig mellan Iran och Irak under 1980-talet försämrades dock situationen för alla irakiska och kurdiska kvinnor. År 1990 sökte Saddam Husseins krigströtta regim stöd från islamiska grannstater och traditionella stater. Detta ledde till att muslimska män i landet blev mer religiösa. En patriarkalisk tolkning och tillämpning av Koranen ledde till en minskning av kvinnors politiska, sociala och ekonomiska rättigheter i hela landet, från söder till norr (Ahmed, 2010: 11).

Kvinnorna i Irak lovades återigen befrielse i samband med invasionen av Irak 2003 (Kvinna till kvinna, 2012). I början av ockupationen öppnade koalitionen myndighet (CPA) ett kontor för kvinnofrågor. På detta kontor gav man också stöd till en nationell och flera regionala kvinnokonferenser med syftet att öka antalet irakiska kvinnliga aktivister både utomlands och i Irak. Irakiska kvinnors politiska engagemang ledde till att de vann 31 procent av platserna i det irakiska parlamentet 2005 (Al-Ali & Pratt, 2009: 86). Denna förändring varade dock inte länge.

Irakiska kvinnors politiska inflytande minskade när shiamuslimska ledare gjorde klart att de förväntade sig att det nya Irak 2005 skulle bli en islamisk stat.³

En av deras första prioriteringar var att försöka upphäva lagen om personlig status⁴ (Coleman, 2006: 1-2). Den nya lagstiftningen, lag 137, var en islamsk förordning, som skulle ersätta den gamla lagstiftningen och placera beslut över familjefrågor i händerna på religiösa myndigheter. Irakiska kvinnor och organisationer mobiliserade mot den nya förordningen. Även kurder och sekulära sunnimuslimer ville hålla religionen borta från styrningen av landet (Coleman, 2006: 4). Efter ett antal fredliga demonstrationer drogs lag 137 tillbaka (Ahmed, 2010: 26).

I valet i Irak 2005 fick kvinnor 25 procent av de politiska mandaten i parlamentet. Kvinnor är därmed representerade i det politiska systemet i relativt stor utsträckning, även om den inte motsvarar deras andel av befolkningen (Utrikesdepartementet, 2007: 15).

Motståndet mot kvinnliga politiska aktivister är dock starkt inom familjen i irakiska Kurdistan. Män har mer stöd från sina familjer i politiskt arbete än kvinnor. När kvinnor håller tal på gator och torg anses detta opassande i mångas ögon. Få har förtroende för kvinnor som politiker och ledare för att kvinnor anses mindre kapabla i politiken än män (Kvinna till Kvinna 2014; Ahmed, 2010: 23). Kvinnliga politiker åtnjuter mindre finansiell självständighet och har färre sociala eller professionella kontakter än manliga politiker. I den kurdiska regionen och andra delar av Irak lyder kvinnor ofta sina manliga familjemedlemmars order, vilket innebär att mycket få uttrycker personligt intresse i politiska partiplattformar utan röstar på de partier som familjen röstar på (Ahmed, 2010: 23).

Inför valet 2005 organiserade sig irakiska kvinnoorganisationer snabbt. De var ständigt synliga, hade möten med högre tjänstemän och arbetade för att stoppa den islamiska lagstiftning som kunde begränsa kvinnors rättigheter. En stark inverkan kom från organisationer i irakiska Kurdistan. Den kurdiska regeringen har tillåtit kvinnoorganisationer i större utsträckning än den irakiska regeringen i Bagdad. Bland de politiska kvinnliga aktivisterna fanns representanter i kurdiska regeringen och högt uppsatta domare. Deras expertis blev värdefull i den irakiska

³ Islamisk stat innebär att politiska institutioner och rättsliga lagar följs enligt sharia lagar, dessa lagar finns i Koranen.

⁴ Personlig status är lagstiftningar om äktenskap, skilsmässan, vårdnaden om barn och arv m.m.

interimsregeringen 2005. Dessa kvinnor blev ministrar i den nya irakiska regeringen. Dessutom arbetar de för att skapa länkar och utbyta idéer med kvinnor i resten av Irak. Ett stort hinder för samarbete mellan kurdiska kvinnor och resten av de irakiska kvinnorna är det sekteristiska kriget som pågår mellan shiamuslimer och sunnimuslimer i södra Irak (Al-Ali & Pratt, 2009:50–51).

Tidigare forskning och teori

Det finns en mängd olika studier kring kvinnors politiska deltagande. Burns, Schlozman och Verba (2001) och Inglehart och Norris (2003) samt Inglehart (2003) skriver i sina studier om tre olika teoretiska resonemang. Deras förklaringar till könsskillnader i politik engagemang är skillnader i socioekonomiska resurser och kulturella förklaringar samt intressen. Socioekonomisk teori från Burns, Schlozman och Verba (2001) är baserat på urvalet som har deltagit i den amerikanska politiken. En nackdel med denna teori är att individens socioekonomiska resurser i Burns med fleras studie skiljer sig från kvinnornas socioekonomiska resurser i mitt urval i irakiska Kurdistan. Ett exempelvis är den klasskillnader och status som finns i Amerikanska samhället som inte är lika tydligt i irakiska Kurdistan. Därför finns inte frågor kring klasskillnader med i undersökningen. Frågan om inkomst är också utesluten från studien eftersom frågan är ett känsligt ämne för respondenterna. Få kvinnor har egna inkomster eller ansvar för familjens inkomst. Med detta blev utbildning den enda viktiga resurs faktorn för denna studie. Jag väljer även de kulturella förklaringarna från Inglehart och Norris (2003) och Inglehart (2003) samt Joseph och Susan (2001). Eftersom deras resonemang söker förklaringar hos institutioner såsom religion, familj och staten vilket är också relevant för studier kring kvinnors politiska deltagande i Mellanöstern.

Definition av politiskt deltagande

Det viktigaste grundläggande kravet för ett folkstyre är att folk röstar i allmänval (Bengtsson, 2008:15). Det politiska deltagandet blir nödvändigt även efter valdagen för att kontrollera de styrande och för att alla grupper i samhället ska vara representerade (Bengtsson, 2008: 49).

Burns, Verba och Schlozman (2001) menar att studier av politiskt deltagande är studier av demokrati på en medborgarnivå. På en medborgarnivå har individer i samhället möjlighet att påverka det politiska systemet genom att vara politiskt aktiva på olika sätt. I Burns med fleras (2001) definition av politiskt deltagande ingår fem deltagandeformer: att rösta, att vara med i ett parti, att arbeta i ett parti, kontakta politiker, föreningar och tjänstemän samt att manifesteras sina politiska åsikter (Burns, Verba & Schlozman 2001: 4). Valdeltagande är den vanligaste deltagandeformen. Den kräver minst tid och resurser av alla former av deltagande (Bengtsson, 2008:72). När en medborgare röstar, arbetar i ett parti eller deltar i någon manifestation påverkar det dem som innehar ansvaret för politikens utformning, beslutsfattarna (Adman & Strömblad, 2000: 14; Burns, Verba & Schlozman, 2001: 4) Det finns ingen entydig definition av politiskt deltagande. Burns, Verba och Schlozman (2001) hävdar själva att deras definition har kritiserats eftersom deras uppfattning om politiskt deltagande bör utvidgas genom att inkludera all kollektiva medverkan som påverkar samhällslivet inklusive arbete med välgörenhetsorganisationer. Dock skulle definitionen bli mer otydlig då (Burns, Verba & Schlozman, 2001: 4)

Faktorer som påverkar politiskt deltagande

Enligt den irakiska journalisten Huda Ahmed (2010) kan kvinnor organisera och delta i politiska processer på alla nivåer i Irak, men på grund av samhällets attityder väljer många kvinnor att inte göra det. Trots att konstitutionen lovar kvinnor lika rättigheter som män möter kvinnor olika former av juridisk och samhällslig diskriminering (Ahmed, 2010: 21-24).

Idag råder en patriarkalisk genusordning i norra Irakiska Kurdistan. Män är överordnade och kvinnor underordnade. Männens dominans är stor och kvinnors rättigheter är starkt begränsade. Trots mycket arbete har kurdiska eliter och myndigheter som arbetar med kvinnors rättigheter inte lyckats förändra detta (Al-Ali & Pratt, 2009: 52). En undersökning som genomfördes av

irakiska och kurdiska statistikbyråer i samarbete med världsbanken fann att 22,5 procent av kvinnorna i Irak har gått i gymnasiet. 11,7 procent har deltagit i högre utbildning (Ahmed, 2010: 21-22). Anledningen är att många delar av Irak prioriterar högre utbildning till pojkar. Detta kan tänkas ha en indirekt inverkan på kvinnors politiska deltagande. Burns, Verba och Schlozman (2001) har visat att politiskt deltagande kan förklaras av skillnader i socioekonomiska faktorer såsom utbildning, inkomst och status (Burns, Verba och Schlozman, 2001:4). Individer som har längre utbildning, arbeten med högre status och bättre inkomst utnyttjar i större utsträckning sina rättigheter att påverka samhället. En individ som inte har fritid kan inte vara politiskt aktiv och den som inte har pengar kan inte ge ekonomiska bidrag till partier eller organisationer (Verba, Schlozman och Brady, 1995; Nia & Verba 1972 i Adman & Strömblad, 2000:33). Eftersom kvinnor i irakiska Kurdistan missgynnas i förhållande till utbildning, inkomst och yrkesstatus, kan vi förvänta oss att de inte ska vara aktiva politiskt i någon större utsträckning.

Irakiska kvinnors politiska engagemang kan även påverkas av grundläggande kunskaper om demokratisk samhällsstyrning. Organisationen Mercy Corps (2010) genomförde en undersökning om demokrati, styrning och val i nio irakiska provinser. Resultaten visade att de flesta kvinnor fortfarande saknar grundläggande kunskaper om demokratisk samhällsstyrning. Endast 39,9 procent trodde att mer än en person är delaktiga i beslutsfattandet i en demokrati (Mawazini & Ceccherini, 2010). Burns, Verba och Schlozman (2001) och Verba, Schlozman och Brady, 1995 (1995) har visat att det finns ett starkt samband mellan utbildning politiskt deltagande. De förklarar detta med att högre utbildning ger kunskaper och färdigheter som behövs för att delta i politiken, exempel är praktisk övning inom språk, byråkrati och organisationer. Sådana färdigheter innebär färre hinder för den som vill protestera mot ett beslut, till exempel genom att författa en insändare eller organisera en namninsamling (Burns, Verba & Schlozman 2001: 146 - 151).

Flera studier har dock kritiserat uppfattningen att utbildning har en direkt effekt på politiskt deltagande. Persson (2012) menar att utbildning snarare är en proxy för andra faktorer. Han visar att sambandet mellan utbildning och politiskt deltagande försvinner efter kontroll för sociala positioner i analysen och argumenterar för sambandet mellan utbildning och politiskt deltagande orsakas av sociala nätverk. Personer med högre utbildning har hög social status med flera sociala kontakter som uppmuntrar till engagemang i politik (Persson, 2012: 71-75).

Medan Irakiska kvinnor generellt sett har mindre utbildning än män är deras roll i samhällsbaserade organisationer betydande. Resultat av gemensamma nationella dialogprogram, NCCI/UNDP⁵, FN:s utvecklingsorgan, tyder på att kvinnors deltagande i gemenskapsinitiativ och frivilligorganisationers program är högre än mäns (Mawazini & Ceccherini, 2010). Dessa irakiska och kurdiska organisationer har som nämnts tidigare lyckats dra tillbaka lagstiftningar som begränsar kvinnors rättigheter.

En annan avgörande faktor enligt Burns, Verba, Schlozman (2001) som påverkar det politiska deltagandet är intresse för politiken. Trots socioekonomiska faktorer måste viljan finnas också, oavsett kunskap och tid kommer en person som inte har intresse för politik att delta mindre. När människor har intresse för politik söker de även efter information vilket gör deras deltagande effektivare (Burns, Verba & Schlozman, 2001: 33). Enligt Siemienska (2003: 156-158) har utbildning en viktig roll för intressen för politiken. Personer som är välutbildade har mer intresse för politik. De välutbildade är även mer benägna att vara inblandade i icke-politiska aktiviteter i organisationer, där de kan utveckla sina medborgarfärdigheter (Burns, Verba och Schlozman, 2001: 366). En annan studie visar att medborgare i nya demokratiska stater tenderar att ha ett stort politiskt intresse. Man blir periodvis aktiv när man är missnöjd med den politiska regimen (Siemienska, 2003: 156-158).

Familjen och kulturella faktorer

Religiösa faktorer och familjestrukturen har stor betydelse för av utformningen av Mellanösterns samhällsstruktur och institutioner vilket i sin tur påverkar kvinnors politiska deltagande (Joseph, 1996).

Joseph och Susan (2001) menar att det patriarkala systemet i Mellanöstern styr könsroller och sociala relationer. Familjen är den grundläggande enheten i samhället och på nästan alla nivåer i det politiska systemet. Alla familjemedlemmar är medvetna om varandras identitet och status. Patriarkatet fungerar som en pyramid där män och äldre personer inklusive äldre kvinnor såsom mormor eller farmor har makt över släktmedlemmar.

⁵ UNDP är FN:s utvecklingsorgan program som arbetar för jämställdhet (Bergkvist 2008: 10).

I de flesta länder i Mellanöstern är familjen en källa till ekonomisk trygghet. Familjer känner sig i allmänhet skyldiga att ta hand om sina medlemmar ekonomiskt. Med tanke på bristen på statliga program för arbetslöshetsersättning, sjukförsäkring och pensionsavgångar ser de flesta människor sina familjer som deras försäkringar för överlevnad (Joseph & Susan, 2001: 2-5). Kvinnors och mäns ansvar för hemmet skiljer sig åt. Män bidrar med familjens inkomst. Därmed behåller de större makt i det ekonomiska beslutsfattandet. Kvinnor i sin tur är ansvariga för hushåll och barnomsorg. Detta innebär lägre arbetskraftsdeltagande för kvinnor och högre arbetskraftsdeltagande för män. Arbetsplatsen är viktig för politiskt deltagande eftersom arbetsmarknaden ger medborgerliga färdigheter samt ett nätverk som ger information om politik (Burns, Verba och Schlozman, 2001: 310-311). Även om kvinnor får arbeta heltid har kvinnor, särskilt de med barn hemma, helt enkelt inte alltid tid att delta i politiken (Burns, Verba och Schlozman, 2001: 8-9, 148).

I ett samhälle där det finns en kultur av jämställdhet har kvinnor större möjligheter att uppnå läskunnighet, utbildning och sysselsättning. Detta leder till att de traditionella rollerna för kvinnor och män förändras inom hushåll och familj. Det påverkar både kvinnors och mäns attityder, värderingar och föreställningar om en lämplig fördelning av könsroller (Norris & Inglehart, 2003: 6-8).

Cchibber (2003) har funnit att Indiska kvinnor som kan utöva autonomi och är fria från hushållet är mer benägna att vara aktiva deltagare i det politiska systemet. Han menar att för att kvinnor ska kunna delta i politik i samma utsträckning som män måste de kliva ut ur hushållet därför att könsroller avgör rättigheter, resurser och befogenheter för män och kvinnor. De traditionella rollerna för kvinnor och män skapas och kan förvandlas inom hushållet och familjen (Cchibber , 2003: 203).

Burns med flera (2001) understryker att barns socialisering från omgivningen påverkar deras politiska deltagande senare i livet. Det sociala lärandet börjar i familjen, en institution där könsskillnader är djupt rotade. Pojkar tränas redan i barndomen till att bli politiskt aktiva (Burns, Verba och Schlozman, 2001: 375). Denna socialisering skapar olika miljöer för män och kvinnor vilket leder dem att dra olika slutsatser om betydelsen av politik till sina liv. Detta leder i sin tur till färre relevanta politiska förebilder för kvinnor som drar slutsatsen att politiken inte är för dem

(Burns, Verba och Schlozman, 2001: 8-9).

Familjens heder är avgörande i Mellanöstern. Begreppet heder i Mellanöstern har med sexualitet att göra och eftersom männen har ett ansvar för kvinnor måste de skydda kvinnor genom att kontrollera kvinnornas sexualitet. Detta kan begränsa kvinnornas frihet att vara aktivt utanför hemmet, då aktivister utanför hemmet anses tillhöra mäns värld. Kvinnor uppmuntrats även att se sina intressen i samband med sina manliga släktingar (Joseph & Susan 2001: 6- 7).

Islam anses vara ett av de mest kraftfulla hindren för en ökad jämställdhet i Mellanöstern (Norris & Inglehart, 2003: 49). Islamisk lag innehåller många koder som styr könsroller och samhällliga relationer och organisationer. Forskarna är dock oense om huruvida Islam ligger bakom de patriarkala normerna i Mellanöstern (Tessler, 2003: 211).

Enligt al Braizat kan Islam inte vara den enda förklaringsfaktorn bakom demokrati och kvinnors politiska deltagande. Enligt honom finns fler faktorer att titta på så som läskunnighet, socialklass, ekonomi, internationell politik och statsstruktur. Alla dessa faktorer spelar viss roll för att bestämma formen på politiska system i Mellanösterns länder (al Braizat 2003: 48). Även Norris och Inglehart (2003;100-102) menar att samhällliga nivåer av politisk aktivism är formade av moderniseringsprocessen, inklusive stigande nivåer av humankapital såsom läs- och skrivkunnighet och utbildning.

En förklaring till politiskt deltagande bland både kvinnor och män i irakiska Kurdistan är att existerande partier är kopplade till etniska gruppers intressen. Det är viktigt med så många röster som möjligt för den egna gruppen. Därför kan män tänkas uppmuntra kvinnor till att delta i politiken trots den patriarkala ordningen (Bengtsson, 2008: 107).

Data och metod

Studien är baserad på en kvantitativ undersökning. Jag ville undersöka kvinnors politiska deltagande i irakiska Kurdistan i fem deltagandeformer. För att kunna undersöka hur mycket kvinnor deltar i politik och på vilka sätt, behöver man data som mäter det politiska deltagandets former. I de flesta tidigare av Burns, m.fl. och Admans studier har en enkät används som datainsamlingsmetod. Detta ger möjlighet att undersöka ett större material än intervjuer och är därmed det bästa valet för denna undersökning. (Burns, Verba och Schlozman, 2001: 41; Adman, 2008).

Urvalet

Jag samlade in datamaterialet i irakiska Kurdistan på hösten 2014. Urvalet består av 200 kvinnor. Alla respondenter var mellan 21 och 35 år vid tiden för undersökningen. Det var svårt att få tag på äldre kvinnor, antagligen för att de ofta är gifta och har barn. I irakiska Kurdistan finns ingen offentlig barnomsorg och kvinnor är sällan utanför hemmet. Det påverkar troligtvis resultaten av undersökningen. Det är inte osannolikt att de som är ute också är de som deltar mer i politiken, så studien kan överskatta det politiska deltagandet. Det var dock inte möjligt att dela ut enkäter till ett obundet slumpmässigt urval av den kvinnliga befolkningen. Registrering över totalbefolkningen finns inte i Irak eller i Kurdistan och den information som finns hos de statliga myndigheterna är inte tillgänglig för medborgarna. Genomförandet av undersökningen baserades därför på tillvägagångssättet i tidigare undersökningar i samma område (Rydgren & Sofi 2013).

Varje stad har populära torg, gator och kaféer. Enkäter delades ut på dessa platser eftersom fler kvinnor befinner sig på dessa än andra offentliga plaster och för att varje individ skulle ha lika stor chans att komma med i undersökningen (Rydgren & Sofi, 2013)⁶. För att få en så representativ bild som möjligt är det viktigt att inte bara välja människor som är lätta att hitta (Burns, Verba och Schlozmans 2001: 43). Detta tillvägagångssätt innebär dock att de som var

⁶ En opublicerad artikel skriven av Jens Rydgren, Dana Sofi och Martin Hällsten, artikeln har titeln "Social Capital and Ethnic Conflict: Does it Matter, and How? Findings from Two North Iraqi Cities". (Källan finns inte med i referenslistan)

hemma hade mindre chans att komma med i undersökningen. Därför fick cirka 20 personer komma med i undersökningen genom att genomföra enkätundersökningen hemma. De respondenterna som var hemma hade samma villkor som respondenterna på allmänna plaster för att kunna delta i enkätundersökningen.

Genomförandet av enkätundersökningen

Undersökningen var en månads fältarbete. För att begränsa studiens omfattning valde jag ut tre städer, Dohuk, Arbil och Selymania. Jag valde städer som ligger i irakiska Kurdistan snarare än i den södra delen av Irak för att det råder en sekteristisk konflikt där. Södra Irak kan vara farligt för både respondenter och forskare. Jag frågade ensamma kvinnor eller flera kvinnor utan mäns sällskap om de ville delta i undersökningen. De flesta av de tillfrågade var intresserade av att delta i undersökningen, kanske på grund av nyfikenhet. Enkäter delades ut till högst tre individer samtidigt på samma plats för att undvika för stor uppmärksamhet från omgivningen. Kvinnorna hade möjlighet att kommunicera med mig om oklarheter i enkäten. Samtidigt var det extra viktigt att de fick svara på frågorna utan att jag ledde dem till specifika svar. Enkäterna delades först ut i huvudstaden i den kurdiska regionen Arbil och därefter i Selymania och Dohuk. Sammanlagt tog det cirka fyra veckor att genomföra enkätundersökningen.

Enkätutformning

Första sidan av enkäten bestod av en kort beskrivning av vilket land jag kommer ifrån och undersökningens syfte samt information om deltagande. Enkäten skrevs på svenska och översattes sedan till kurdiska, vilket är det officiella språket i irakiska Kurdistan. Jag fick hjälp från en kurdisk lärare som behärskar svenska språket väl. Enkäten designades utifrån tidigare enkäter skapade på ett internationellt forskningscenter som undersöker kvinnors och mäns politiska deltagande i flera länder, bland annat i Mellanöstern (ESS, 2012). Utformningen av enkätfrågorna baserades även på kunskap om ämnet som införskaffats genom relevant litteratur. Inspiration hämtades från bland annat Burns, Verba och Schlozman (2001) Inglehart och Norris teorier (2003) och tidigare forskning av Adman (2008) om kvinnors politiska deltagande i Sverige. Enkätfrågorna var begränsade till studiens syfte. Enkätfrågorna som finns i tidigare forskning innehåller flera frågor med ett flertal svarsalternativ. Det var viktigt att omformulera

dessa till enklare frågor med få svarsalternativ i syfte att behålla respondenternas engagemang. Enkäten innehåller även få frågor för att respondenterna inte skulle bli trötta i den krävande miljön eftersom risken fanns att respondenterna skulle svara hur som helst för att slippa enkäten. (Bryman : 229)

Etiska överväganden

Kvinnor i irakiska Kurdistan och resten av Irak kan möta våld om de inte följer de kulturella normer som finns i samhället (Joseph & Susan, 2001: 8). Därför lades stor vikt på de etiska kraven för att skydda individer från psykisk eller fysisk skada, förödmjukelse eller kränkning. Undersökningen planerades noga för att öka undersökningsdeltagarnas säkerhet på bästa möjliga sätt. En första åtgärd för att skydda respondenterna var att inte ha manligt sällskap under genomförandet av enkätutdelningen. Enbart kvinnor utan manligt sällskap tillfrågades och jag såg till att enkätutdelningen såg ut som vanlig kommunikation mellan två eller tre kvinnor på allmänna platser. Detta var viktigt för att inte tilldra oss uppmärksamhet från omgivningen och undanröja möjligheten till identifikation. I informationsbrevet beskrev jag att deltagarna kommer vara anonyma (Vetenskapsrådet, 2002). Politik är ett känsligt ämne i Irakiska Kurdistan, även i resten av Irak. Folk dödas på grund avvikande politisk ideologi. Vetskap om en kvinnas politiska engagemang kan, om det avviker från familjens politiska ideologi, vara en fara för henne (Al-Ali & Pratt, 2009: 16).

Vid en enkätundersökning är det viktigt att respondenterna känner till villkoren för densamma. Varje person som tillfrågades om deltagande i undersökningen informerades om forskningens syfte och upplägg både muntligt och skriftligt (Vetenskapsrådet, 2002). Vikt lades framför allt vid att deras deltagande i undersökningen är frivilligt och att forskning inte utförs av staten eller någon organisation, annars är risken att respondenter väljer att delta i tron undersökningen är obligatorisk. Respondenterna fick bestämma själva när de ville avbryta sin medverkan och hur länge de ville delta i undersökningen. Förutom samtycke från undersökningsdeltagarna informerades de om nyttjandekrav. Detta innebär att uppgifter som samlats in endast får användas för forskning i vetenskapliga syften inte användas i andra ickevetenskapliga syften (Bryman, 2011: 13). Genom hjälp och tips från personer som känner till de kulturella normer som finns i irakiska Kurdistan anpassade jag de etiska kraven till situationen på plats. Jag kände ett stort

ansvar för undersökningsdeltagarna. Forskningsämnet är känsligt, därför var etiska hänsyn viktigt vid varje steg.

Validitet och Reliabilitet

För att undvika mätproblem vid en datainsamling är det viktigt att ha en hög validitet och reliabilitet (Bryman, 2011). Validitet avser hur väl begrepp och teori har överförts till mätbara enkätfrågor för att ge svar på det man vill undersöka. Misslyckas man med det kommer undersökningen präglas av systematiska fel (Djurfeldt, Larsson, Stjånghagen, 2010: 104). En möjlighet att få en högre validitet är att avgränsa undersökningen till att gälla politiskt deltagande. För att öka denna undersöknings validitet utformade jag enkätfrågorna utifrån tidigare forskning (Burns, Verba och Schlozmans, 2001; Adman, 2008). Detta ökar chansen att jag har överfört begrepp och teorier till variabler på rätt sätt.

Lika viktigt är att få en hög reliabilitet, vilket avser frågornas tillförlitlighet. Med reliabilitet menas replikerbarhet. Det vill säga att två resultat följer efter varandra och visar samma resultat (Djurfeldt, Larsson, Stjånghagen, 2010: 104)

Operationalisering av variabler

I denna undersökning mäts fem olika former av politiskt deltagande. Dessa är valdeltagande, partimedlemskap, manifestationer, arbete i parti och kontakter. När det gäller valdeltagande tillfrågades respondenterna om de röstade i det senaste riksvalet. Medlemskap avser om respondenten är medlem i något politiskt parti. Respondenten fick också frågan om hon arbetar i ett politiskt parti. Kontakter mättes med frågan om individen under de senaste tolv månaderna har kontaktat någon politiker, organisation, tjänsteman inom en myndighet eller media, för att åstadkomma förbättring för henne själv eller samhället. Den femte frågan var om respondenten hade deltagit i någon manifestation genom att skriva på en namninsamling, bära eller sätta upp ett kampanjmärke eller delta i lagliga demonstrationer under de senaste tolv månaderna. De fem politiska deltagandeformer är de beroende variablerna (Y) i analysen. De kan anta värden mellan 0 och 1 där 1 innebär att man deltagit och 0 innebär man inte har deltagit i politik.

Variablerna kontakt och manifestationer kodades som dummyvariabler där 1 innebär att en respondent rapporterade någon form av politisk kontakt eller manifestation och 0 innebär att de inte deltagit i någon manifestation eller haft någon politisk kontakt (frågorna hade fler svarsalternativ, se ovanstående avsnitt).

Den centrala oberoende variabeln (X) i undersökningen är utbildning. Utbildning anses vara en av de viktigaste socioekonomiska faktorerna som påverkar individernas politiska deltagande (Burns, Verba och Schlozmans, 2001; Adman, 2008). Variabeln utbildning reflekterar respondenternas rapporterade utbildningsnivå, där svarsalternativen var mellanstadie, grundskola, gymnasial utbildning, högskola och universitet, ingen utbildning och annan utbildning. Variabeln kodades på följande sätt: Individer vars högsta avslutade utbildning är i högskola eller gymnasium placerades i kategorin hög utbildning. Individer som avslutat mellanstadiet, grundskolan eller som inte har någon utbildning placerades i kategorin låg utbildning. Nio respondenter svarade att de läst en annan utbildning än de nämnda. Dessa respondenter exkluderades från analysen eftersom jag inte vet om deras utbildningsnivå är låg eller hög.

I undersökningen studeras även civilstånd och ålder. Civilstånd kodades som en dummyvariabel där värdet ett innebär att en respondent är gift och värdet noll att hon inte är det. Tidigare forskning har visat att äktenskap och barn kan ha en negativ inverkan på politiskt deltagande (Burns, Verba och Schlozmans, 2001; Adman, 2008). Variabeln ålder reflekterar respondenternas ålder i år.

Respondenterna fick också svara på följdfrågor om varför de inte engagerat sig i valdeltagande, är partimedlemmar eller arbetar i ett parti. Jag utformade svarsalternativen utifrån tidigare forskning och teori (Norris, 2003; Suad & Susan, 2001) som visar att det finns hinder för kvinnors politiska deltagande från familjen och statliga institutioner som är präglad av religiösa regler. Däremot hävdar Burns m.fl. att intressen och brist på politisk kunskap är också orsaker till varför kvinnor inte delta i politik, därför finns även svarsalternativ gällande intresse och kunskap (Burns, Verba och Schlozman, 2001).

Tabell 1 visar deskriptiv statistik för beroende variabler och oberoende variabler. Värdena på medelvärdet och standardavvikelse samt variablernas värden.

Tabell 1: Deskriptiv statistisk

<i>Variabel</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>	<i>Medelvärde</i>	<i>Standardavvikelse</i>
Ålder	21	35	25,37	3,145
Civilstånd	0	1	1,69	0,464
Arbetar i parti	0	1	0,24	0,425
Partimedlemskap	0	1	0,48	0,501
Valdeltagande	0	1	0,86	0,349
Manifestation	0	1	0,56	0,498
Kontakt	0	1	0,55	0,499
Utbildning	0	1	0,8	0,4

Databearbetning och analys

SPSS, Statistical Package for Social Sciences användes, för analysen. De politiska deltagandeformerna variabler är på nominalskala. Univariatanalys är relevant för beskrivningar av sådana variabler. Resultaten för respondenternas politiska deltagande presenteras med hjälp av stapeldiagram (Djurfeldt, Larsson, Stjånghagen, 2010:45).

Jag studerade även sambandet mellan politisk deltagande och utbildning, ålder och civilstånd med hjälp av logistisk regression och linjär regressions (OLS). Jag gjorde fem regressionsanalyser för att undersöka sambandet. De beroenden variablerna i dessa analyser är variablerna för de fem deltagandeformerna, vilka är binära, antingen deltar man i politik eller inte. En nackdel med logistisk regression är de svårtolkade koefficienternas resultat som visar det legitimerade. Oddsens är måttet av sannolikheten att något ska inträffa, koefficienten som närmar.

Bortfall och svarsfrekvens

Målet för undersökningen var att samla in 250 enkäter. Sammanlagt inkom dock totalt bara 200 enkäter. Bortfallet berodde på att tillfrågade kvinnor inte uppfyllde de krav som ställdes för ett deltagande, åldersgränsen var mellan 21 och 35. Dessutom gällde att respondenterna skulle kunna det kurdiska språket och vara irakiska medborgare. 40 personer valde att inte delta i undersökningen. Det förekommer ett internt bortfall på frågan om valdeltagande och följdfrågan om varför respondenterna inte deltagit i riksvalet. Dessutom finns ett internbortfall på manifestationsfrågan. Nio respondenter som hade svarat på en annan utbildning exkluderades, som nämnt, från analysen eftersom jag inte vet vilken utbildningsnivå de har.

Resultat

Jag börjar med att redogöra för hur stor andel av kvinnorna som är politiskt aktiva i de fem olika politiska deltagandeformerna. Efter det redovisar jag svaren på frågan om varför man inte deltar politiskt. Därefter undersöker jag sambandet mellan utbildning, ålder och civilstånd och politiskt deltagande i dessa former.

Deskriptiva resultat

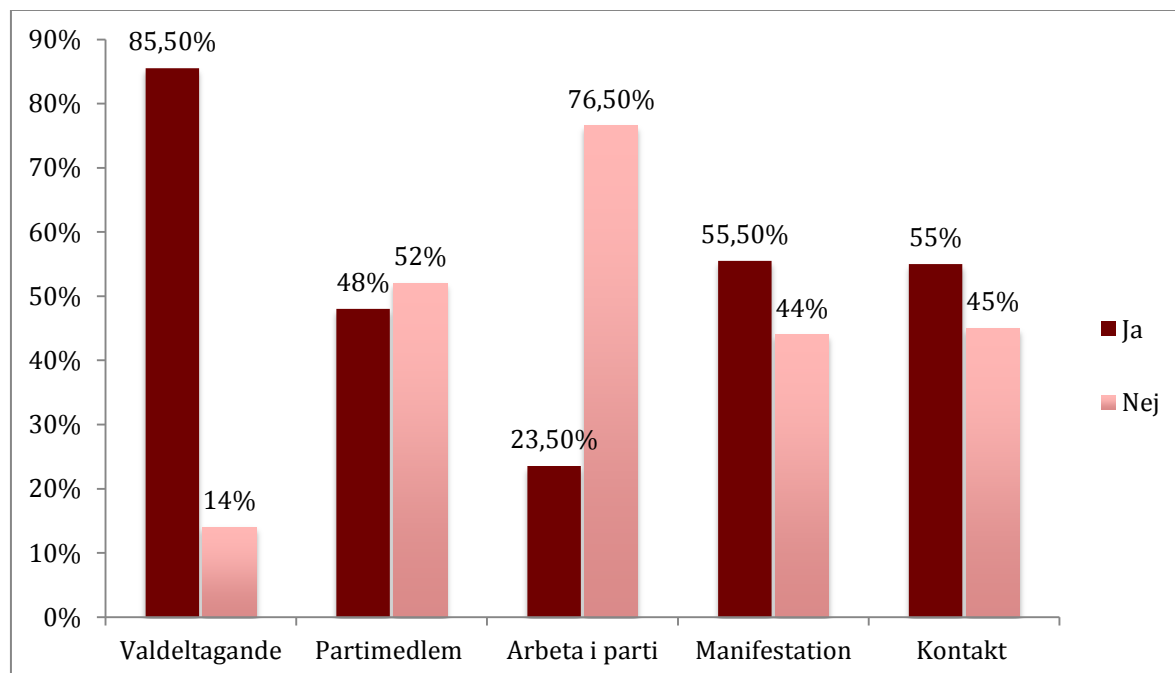
Fördelningen av respondenternas politiska deltagande visas i Figur 1. Diagrammet visar kvinnornas svar när det gäller deltagandeformerna valdeltagande, partimedlemskap, arbete i ett politiskt parti och engagemang i politiska manifestationer och kontakt.

85,50 procent av respondenterna rapporterade att de deltog det senaste riksdagsvalet. Detta resultat antyder att deltagande i val bland de undersökta kvinnorna är högt. Endast 14 procent angav att de inte röstade. Detta resultat skiljer sig från resultaten av tidigare forskning om kvinnors politiska deltagande i Mellanöstern (Bergkvist 2008: 10). Enligt Bengtsson (2008:72) är valdeltagande den vanligaste formen av politiskt deltagande, vanligare än att vara partimedlem eller arbeta i ett parti i demokratiska länder. Resultaten av den här undersökningen är i linje med detta.

Vidare framgår det av Figur 1 att 48 procent av de tillfrågade kvinnorna är medlemmar i ett politiskt parti. Även dessa svar visar alltså ett relativt starkt politiskt engagemang. 23,5 procent av kvinnorna rapporterade att de arbetar i ett politiskt parti. Detta är en mindre andel än de som röstar eller är medlemmar i ett politiskt parti. Det är dock en stor andel i ungt demokratisk land som irakiska Kurdistan.

55,5 procent rapporterade att de har deltagit i en manifestation genom att skriva på en namninsamling, bära eller sätta upp ett kampanjmärke eller delta i lagliga demonstrationer under de senaste tolv månaderna. 55 procent rapporterade att de har kontaktat någon politiker, organisation, tjänsteman inom en myndighet eller media under samma tid. Resultaten som presenteras för manifestationer och kontakt är i linje med tidigare forskning som visar att kvinnor i Irak är relativt engagerade i samhället genom demonstrationer och att kontakta politiker eller tjänstemän inom en myndighet (Al-Ali & Pratt, 2009: 129). Kvinnorna i den här undersökningen är mer engagerade i manifestationer och kontakter former av politiskt deltagande än formerna av att vara medlem eller arbeta i ett politiskt parti.

Figur 1: Andel av kvinnor i fem former av politiskt deltagande

Jag går vidare till att undersöka vilka skäl respondenterna angav för att inte delta politiskt. 14 procent av de 200 respondenterna, vilket motsvarar 28 kvinnor, svarade att de inte deltog i det

senaste valet. När det gäller valdeltagande uppgav 27 kvinnor (ett bortfall) ett antal olika orsaker till varför man inte deltog. Runt 37 procent av de 27 kvinnorna svarade att deras röst inte gör skillnad. 29 procent av kvinnorna svarade att de inte är intresserade av att delta i val. En kvinna röstade inte eftersom hon inte fick för familjen eller släkten. Detta motsvarar cirka 3 procent. 22 procent av kvinnorna som inte deltog rapporterade att de inte förstod hur röstningen skulle gå till eller inte visste tillräckligt om politik. Dessutom rapporterade en kvinna att hon inte kände sig tillräckligt säker för att rösta och en respondent angav ett annat motiv än enkätssvarsalternativen.

Gällande partimedlemskap uppgav 52 procent av 200 respondenterna att de inte är medlem i något politiskt parti. Även här uppgav kvinnor olika motiv till varför de inte är medlem i något parti. I Tabell 2 rapporterade 51 procent av dessa kvinnor inte intresserade att bli medlem i ett politiskt parti. 16 procent svarade att de har svårt att hitta ett parti de har samma övertygelser som inom alla sakpolitiska områden. Dessutom angav 17 procent att orsaken till deras icke medlemskap är att inget politiskt parti accepterar kvinnors medlemskap. 10 procent uppgav att familjen inte tillåter dem att bli medlemmar och cirka 4 procent angav ett annat motiv än de angivna. Det som är intressant är att 17 procent av de som anser att inget politiskt parti accepterar kvinnors medlemskap visar att det finns brist om kunskap vad det gäller vid olika politiska partier. Eftersom de politiska partierna i irakiska Kurdistan tillåter kvinnor att bli medlemmar.

76, 5 procent av 200 respondenterna svarade att de inte arbetar i något politisk parti. Av dessa kvinnor uppgav 61 procent att de inte är intresserade av att arbeta i ett politiskt parti. 23 procent av respondenter angav att brist på kunskap om politik är en förklaring till varför de inte arbetar i ett politiskt parti. 7 procent av respondenter svarade att anledningen är att de är hemma med barn och cirka 1 respondenter angav att de inte jobbar i ett parti på grund av att kvinnor inte tillåts att göra det. 6 procent av kvinnor svarade att skälet var ett annat än de givna svarsalternativen.

Resultatet av vad kvinnorna själva anser vara hinder för de att delta i politik får inte stöd av tidigare forskning om kulturella normer. Resultatet får därmed stöd av Burns med fleras tidigare forskning om intresse och kunskap om politik. De flesta kvinnor anger intressen och brist på politisk kunskap till varför de inte deltar i dessa deltagandeformer, valdeltagande, partimedlem och arbeta i parti.

Tabell 2: Kvinnors skäl till varför de inte deltar i vissa deltagandeformer

<i>Kvinnors Skäl</i>	<i>Valdeltagande</i>	<i>Partimedlemskap</i>	<i>Arbeta i part</i>
Familjen/släkten	3,7 %	10,58 %	7,8 %
Staten		17,3%	1,3 %
Brist på politisk kunskap	22,21 %		23 %
Min deltagande gör ingen skillnad	37,03 %		
Jag är inte intresserat att delta i politik	29,62 %	51 %	61,4
Svårt att hitta ett parti där man har samma övertygelser		16,3	
Känner mig inte säker när jag deltar i politik	3,7 %		
Annat	3,7 %	4,8 %	6,5
Total(N)	27	104	153

Logistisk regressionsanalys

Nästa steg i analysen är att undersöka sambandet mellan politiskt deltagande och utbildning. I dessa analyser kontrollerar jag för ålder och civilstånd

Tabell 2 presenterar fem olika modeller. Varje modell representerar en logistisk regressionsanalys och visar koefficienter, standardfel, konstant och determinationskoefficient (R²). Modell 1 visar sambandet mellan valdeltagande och utbildning med kontroll för ålder och civilstånd. Koefficienterna för utbildning och civilstånd är negativa och inte statistiskt signifikanta. Koefficienten för ålder är positiv och inte heller den statistiskt signifikant. Pseudo-R² anger andelen av förklarad variation i det beroende variabeln som kan förklaras ur den oberoende, R² för modell 1 är 0,105, detta innebär att 10,5 procent av variationen i valdeltagande förklaras av oberoende variabler (Djurfeldt & Barmak, 2009:137).

Modell 2 visar sambandet mellan partimedlemskap, utbildning, ålder och civilstånd. Ingen av koefficienterna för de oberoende variablerna är statistiskt signifikanta. Determinationskoefficienten (R²) för modell 2 är 0,08 vilket betyder att 8 procent av variationen i partimedlemskap kan förklaras utifrån oberoende variabler utbildning, ålder och civilstånd.

Modell 3 visar att det inte finns något positivt samband mellan att arbeta i ett parti och utbildning, ålder och civilstånd. Värdet på determinationskoefficienten är 1,4 procent, vilket tyder på att lite av variationen i det beroende variabeln förklaras av utbildning, ålder och civilstånd. Det finns inte heller något samband mellan manifestation och variablerna utbildning, ålder och civilstånd i Modell 4. Värdet på determinationskoefficienten är 0,013 vilket betyder att endast 1,3 procent av variationen i variabeln att arbeta i parti förklaras av de oberoende variablerna.

Modell 5 visar resultatet av analysen av sambandet mellan kontakt och de oberoende variablerna. Koefficienterna är här positiva men inte statistiskt signifikanta. Determinationskoefficienten är 0,005. Sammantaget visar resultaten av de logistiska regressionsanalyserna inga statistiskt signifikanta samband mellan de fem beroenden variablerna och utbildning. Inte heller kontrollvariablerna visar något samband med politiskt deltagande. Resultaten är inte i linje med tidigare forskning Burns m.fl. som funnit att utbildning påverkar politiskt deltagande (Burns, Verba och Schlozman, 2001).

Tabell 3: Koefficienter och standardfel från logistiska regressionsmodeller av sambandet mellan politiskt deltagande och utbildning

	<i>Modell 1</i>	<i>Modell 2</i>	<i>Modell 3</i>	<i>Modell 4</i>	<i>Modell 5</i>
Utbildning	-2,037 (1,042)	-0,390 (0,366)	0,560 (0,485)	0,242 (0,371)	0,234 (0,365)
Ålder	0,097 (0,089)	0,012 (0,050)	0,001 (0,060)	- 0,058 (0,050)	0,024 (0,050)
Civilstånd	-0,707 (0,594)	0,052 (0,340)	0,209 (0,412)	-0,299 (0,346)	0,096 (0,340)
Konstant	2,639 (2,800)	-0,163 (1,576)	- 1,995 (1,915)	1,987 (1,601)	-0,754 (1,584)
R2-pseudo	0,105	0,08	0,014	0,013	0,005
N	191	191	191	191	191

Statistiskt signifikant på 90 % säkerhetsnivå,** 95 % säkerhetsnivå, och *** 99 % säkerhetsnivå.
Ostandardiserade b-koefficienter, standardfel inom parenteser⁷

⁷ Jag har även analyserat sambandet mellan oberoende och beroende variabler med linjär regressions analys. Ingen av analyserna visade ett samband.

Slutsatser och Diskussion

Syftet med min undersökning var att studera kvinnors politiska deltagande i Irakiska Kurdistan. Jag ville ta reda på hur stor andel av kvinnorna där som är politiskt aktiva i fem deltagandeformer: valdeltagande, partimedlem, arbeta i parti, manifestation och kontakter. Studiens avsikt var också att ta reda om utbildning, ålder och civilstånd påverkar kvinnors politiska deltagande. Jag undersökte även faktorer som kvinnorna själva anger utifrån enkäsalternativen till varför de inte var aktiva i samtliga former av deltagande. Detta för att bättre förstå orsakerna till att inte delta i politiken som kvinna i irakiska Kurdistan. Tidigare forskning visar att kvinnors politiska deltagande i Mellanöstern är lägst i världen, bland annat på grund av kvinnors bristande socioekonomiska resurser och landets kulturella normer. Lite forskning har dock gjorts i irakiska Kurdistan. För att reda på hur kvinnors politiska deltagande i irakiska Kurdistan ser ut gjordes en enkätundersökning i tre städer. Sammanlagt deltog 200 individer i enkätundersökningen.

En viktig slutsats som jag kan dra från min undersökning är att kvinnors politiska deltagande i irakiska Kurdistan är relativt hög i alla fem deltagande former. Eftersom tidigare resultat beskriver det låga politiska deltagande bland kvinnor i Mellanöstern är detta ett intressant resultat. Varför var det politiska deltagandet så högt i mitt urval? En förklaring kan vara att Irak och irakiska Kurdistan är ett demokratiskt land, vilket betyder att de som styr är valda av det irakiska och det kurdiska folket (Landsguiden, 2014). Den irakiska konstitutionen innehåller lika mänskliga rättigheter för kvinnor och män, även om detta kolliderar med de religiösa och kulturella normerna vilket kan minska genomförandet av dessa fri- och rättigheter (Ahmed, 2010: 21)

En annan förklaring kan vara sambandet mellan olika socialgrupper i samhället och de politiska partierna som bildas som företrädare för olika gruppers intressen. Medborgare med starka partiband deltar aktivt för att just deras parti ska göra ett bra val (Bengtsson, 2008: 107). Etnisk lojalitet och känslan till gemenskap bland kurder är stark på grund av den tidigare relationen till Iraks regering. Ett sätt att undvika krig och exkludering från politiken för medborgarna i den Kurdiska regionen är att rösta. Ju fler röster desto fler platser i parlamentet, vilket kan gynna den

kurdiska befolkningen. Därför kan kvinnor följa sina mäns intressen och rösta just på det parti deras make, far eller bror röstar på. Detta gäller även partimedlemskap. Kvinnor kan bli medlemmar i ett politiskt parti eftersom de äldre vuxna i familjen är det. Norris menar även att högt politiskt deltagande kan finnas i de nya demokratiska stater eftersom medborgarna aktiverar sig när de är missnöjda med den politiska regimen (Siemienska, 2003: 156-158)

Om kvinnor röstar eller blir medlemmar i ett parti på grund av män i familjens intressen varför deltar de då vid manifestationer och kontakter? Att göra detta tyder på ett aktivt politiskt engagemang. Detta är i linje med tidigare forskning som visar att kvinnor i Irak är engagerade i samhället genom demonstrationer och kontakter med politiker eller tjänstemän inom myndigheter. Kvinnors engagemang har bland annat påverkat utformningen av nya rättsliga lagar. Irakiska och kurdiska kvinnor har deltagit vid olika demonstrationer och lyckats dra tillbaka lagstiftningar som begränsar kvinnors rättigheter (Mawazini & Ceccherini, 2010) Kvinnor har också varit synliga genom att ha möten med högre tjänstemän, media och politiker (Al-Ali & Pratt, 2009:129).

Den hög politiska deltagandet bland dessa kvinnor skulle även kunna förklaras av att trots att kvinnor lever i ett traditionellt samhälle i Irakiska Kurdistan är det ändå demokratiskt. Det finns stabilitet, trygghet och säkerhet i den kurdiska regionen. Demokratin har fått ett fäste under senaste år. Fatemi (2013) hävdar att irakiska Kurdistan har blivit en av de få vinnarna under de tio år som har gått sedan. Stora internationella investeringar har förbättrat ekonomin vilket har ledd till att efterfrågan av arbetskraft har ökat och därmed utbildningsnivån. Föräldrar uppmuntras att skicka sina söner och döttrar till att utbilda sig i allt högre utsträckning. Denna ekonomiska utveckling och stabilitet kan i sin tur stärka demokrati och förändra de kulturella normerna (Al-Ali & Pratt, 2009:50; Fatemi, 2013)

Nästa slutsats handlar om sambandet mellan utbildning, ålder och civilstånd och kvinnors politiska deltagande. Generellt tyder resultatet på att utbildning, ålder eller civilstånd inte påverkar kvinnors politiska deltagande. Analysen visar inte samma resultat som tidigare forskning, till exempel Burns, Verba och Schlozmans (2001). Deras resultat visar att det finns ett starkt samband mellan utbildning och politiskt deltagande, De menar att skolan är en del av individernas socialisering om hur samhälle fungerar och med det veta mer om aktuell politik. Detta skulle kunna innebära att kvinnor i irakiska Kurdistan lär sig demokratiska färdigheter och

deltar i politik även om de inte har hög utbildning. En sociologisk förklaring till detta kan vara kvinnornas interaktion till andra människor i släkten eller gruppen, vilket påverkar kvinnorna att delta i politik, Detta skulle kunna kopplas tidigare teori om att kvinnor följer gruppens intresse eller att kvinnor lyder ofta sina manliga familjemedlemmars order (Bengtsson, 2008; Ahmed, 2010: 23). Nadja och Susans (2001) hävdar i sin teori att kurdiska kvinnor har hjälpt för en självständighet styre under åren då det på gick krig mellan kurder och regeringen i Bagdad under den tiden Saddam Hussein styrde. Det gäller även för ålder och civilstånd, där oavsett ålder eller civilstånd deltar kvinnor i politik.

Kvinnors egna motiv till vad som påverkar deras politiska deltagande visar också ett väldigt intressant resultat. Få kvinnor rapporterade att familjen eller samhället står i vägen för kvinnors valdeltagande. Anledningen till att kvinnorna inte röstade snarare var att de inte är intresserade eller saknar kunskap om valet. När det gäller den andra deltagandeformen och partimedlemskap rapporterade de flesta kvinnor att de inte är intresserade av att bli medlem i ett politiskt parti. Ett annat intressant resultat är att ett antal kvinnor rapporterade att inget politiskt parti accepterar kvinnors medlemskap. Detta visar att det finns en brist om kunskap vad gäller politiska partierna, därför att de flesta politiska partier tillåter kvinnor att bli medlemmar. Även här rapporterar få kvinnor att deras familj inte tillåter dem att bli medlemmar i ett politiskt parti. Detta resultat går emot de kulturella teorierna från Inglehart och Norris (2003) och Inglehart (2003) samt Joseph och Susan (2001). Eftersom de få procent som anger att kulturella normer är orsaken till varför de inte deltar i politik vilket inte får stöd av tidigare forskning.

Resultaten av kvinnornas egna svar visar att de inte har intresset eller tycker sig sakna kunskap om politik. Det stöder teorier som menar att intressen är en faktor som påverkar kvinnors politiska deltagande. När personer inte har viljan oavsett tid eller socioekonomiska resurser kommer de inte att ha intresse att engagera sig i politik. Intresset för politik kan hänga ihop med kunskap om politik. Burns Verba och Schlozman (2001: 33) påpekar att när människor har ett intresse för politik söker de även efter information vilket deras deltagande blir effektivare. Tidigare studier om kvinnors kunskap om politik i Irak och Kurdistan visade att de flesta av kvinnor saknar grundläggande kunskaper. Om kvinnor inte har tillräckligt med kunskap om politik kan möjligheten att delta i politiken minska (Mawazini & Ceccherini, 2010).

Att kvinnor utesluts från eliten kan vara ett tecken på att deras reella rättigheter är begränsade även när konstitutionen garanterar dem formella rättigheter. Ett exempel är underrepresentation av kvinnor bland en nations beslutsfattare (Welzel, 2003: 95) Detta kan bero på sociala normer och patriarkala normer för manlig dominans och negativa attityder mot kvinnor utanför hushållet (Norris och Inglehart, 2003: 15-17) Även om mitt urval inte visade några tecken på att sociala normer eller attityder som finns i familjen och samhället är ett hinder för deras politiska deltagande innebär det inte att detta gäller för hela kvinnliga populationen som finns i irakiska Kurdistan. Det beror på att personer som har möjlighet att gå i skolan eller röra sig utanför hemmet kan ha kommit med i urvalet i större utsträckning än kvinnor som inte har samma möjligheter. Resultatet för mitt urval visar ändå att för vissa kvinnor påverkar utbildningsnivån inte politiskt deltagande. Om kvinnor väljer eller får delta i politik efter gruppens eller släktens intresse, kvarstår då frågan om deras deltagande kan leda till mer jämlikhet i samhället, eftersom andra frågor prioriteras i högsta eliten, exempelvis självständighet, federation eller ekonomiska frågor. Detta kan innebära att kvinnors intressen inte får lika stort genomslag i politiken som männens. Vilket återspeglar i samhälle, där män och kvinnor har olika roller och sociala relationer. Studier om sambandet mellan utbildning och politiskt deltagande har ett till en debatt inom FN och andra internationella organisationer om huruvida utbildning skulle kunna höja medborgarnas politiska deltagande. Argumenten är bland annat att utbildning kan öka och förbättra medborgarnas deltagande. Även om forskning tyder på att det är viktigt med modernisering med utveckling av ekonomi och läskunnighet för kvinnors politiska deltagande (Norris & Inglehart, 2003) är det ingen garanti att det kan förbättra kvinnors situation framför allt i Mellanöstern. Iraks grannland Kuwait är mer utvecklat på ekonomisk och läskunnighet än Irak men där är kvinnors fri-rättigheter kraftigt begränsade. Utan demokratiska fri- och rättigheter kan inte kvinnor förändra de villkor som de lever i, därför är demokrati viktigt för kvinnor i Mellanöstern. (Norris & Inglehart, 2003: 100-102).

Metoddiskussion

Enkätmetoden har kritiserats för undersökning av politiskt deltagande. Varför väljer man att undersöka politiska deltagande genom statistiska tabeller som utgår mer ifrån forskarens perspektiv när intervjuer ger en djupare berättelse som skulle vara mer insiktsfull och intressant

(Burns, Verba och Schlozmans, 2001:41) En anledning är att det skulle ta för lång tid att intervjua många individer om deras politiska deltagande i irakiska Kurdistan. Därför var enkätmetoden relevant för denna undersökning. Den hjälpte mig att nå många kvinnor till en låg kostnad. Enligt Burns m.fl. även om enkätens frågor skulle vara långa och välformulerade kan inte enkätundersökningen fånga den rika texturen av individer tänkande och erfarenheter av politiska eller kommersiella deltagande (Burns, Verba och Schlozmans, 2001: 44). Undersökningen hade blivit bättre av ett slumpmässigt urval. För att jag ska kunna säga att en given procentandel av populationen är delaktig i politiken på ett vis sätt, krävs främst att urvalet är representativt för populationen (Trost, 2007:29). Det valda urvalet var genomfördes på ett sätt så att urvalet ska likna ett slumpmässigt urval. Det är dock osannolikt att urvalet är representativt för den kvinnliga populationen i irakiska Kurdistan. Detta kan ha påverkat studiens resultat. Det påverkar även dess generaliserbarhet.

Enkäterna delades ut på torg och caféer för att nå så många respondenter som möjligt. Ett problem med detta tillvägagångssätt är att kvinnor som inte går ut inte kommer med i urvalet. Forskningen hade kunnat bli bättre genom att tillfråga fler respondenter hemma. Vid genomförandet av enkätundersökningen upplevde jag att intervjuer med kvinnor i hemmet skulle ha kunnat ge djupare kunskap om deras politiska deltagande. En fördel med att göra intervjuer skulle ha varit att även kvinnor som inte kan läsa kunde vara med i undersökningen. Intervjuer med respondenterna skulle även ge en djupare kunskap om vilka faktorer som påverkar kvinnors politiska deltagande (Bryman, 2011: 229).

Andra brister som framkom i enkätundersökningen var små misstag i enkätens struktur och språk. Bryman (2011: 236) menar att det är viktigt med klara och tydliga instruktioner om hur svarande ska gå till. Ett antal av respondenterna hade svårt att förstå om de skulle sätta ett kryss, stryka under eller ringa in ett alternativ. Detta hade undvikts om enkäten hade innehållit bättre information om hur respondenterna skulle besvara frågorna. Enkäten var vänd till allmänheten, främst till unga. Jag valde en dialekt som skulle passa de respondenter som skulle besvara frågorna. Dock hade ändå många respondenter svårt att förstå vissa ord och begrepp. Detta var inte på grund av att orden var svåra eller krångliga utan det hänger samman med vilka ord som är vanliga i städerna jag besökte. Trots att jag hade tänkt igenom enkätens språk, och valt en dialekt som undervisar i skolorna i Irakiska Kurdistan mötte jag ändå problemet.

Jag kunde inte kontrollera att alla respondenter förstått frågorna rätt, eftersom de fick bestämma själva om de ville ha hjälp. Det kan även finnas en risk att personer som inte är politiskt aktiva har valt att svara att de är aktiva. Det är extra viktigt att reflektera kring respondenternas svar på grund av det samhälle respondenterna lever i, det finns flera faktorer som skulle kunna påverka deras svar såsom skam, rädsla, plikt och normer.

Framtida forskning

För att kunna stärka studiens resultat som visar ett relativt högt kvinnligt politiskt deltagande krävs mer forskning i irakiska Kurdistan. Framtida forskning skulle kunna använda sig av större urval som inkluderar fler grupper, till exempel personer i olika åldrar, i olika utbildningsnivå och även de som är hemma med barn. Mitt begränsade urval har som nämnt troligtvis påverkat studiens resultat. De flesta respondenterna är unga och går i skolan, vilket innebär att de inte har ansvar för hem och barn. Dessa personer har kanske större möjlighet att vara politiskt aktiva. För att kunna se om politiskt deltagande har ökat generellt och inte endast bland unga skulle framtida forskning kunna jämföra unga och äldre kvinnors politiska deltagande. Det är möjligt att deltagandet varierar med ålder på grund av på landets demokratiska och sociala utveckling och den ökade utbildningsnivån bland unga. Den nya regeringen skulle också kunna ha gjort att unga ser möjligheter att förändra situationen och bryta med det gamla konservativa samhället.

Referenser

Adman, Per (2008). Förbryllande jämstället: Varför deltar svenska kvinnor och män lika mycket i politiken? Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala Universitet.

Adman, Per och Strömblad, Per (2000). Utanför demokratin? Del 3: Resurser för politisk integration. Integrationsverkets rapportserie 2000:16. Norrköping: Integrationsverket.

Ahmed, Huda (2010). IRAQ. Progress Amid Resistance: New York.

Al-Ali, Nadjie and Pratt, Nicola (2009) What kind of Liberation? Women and Occupation in Iraq. Berkeley: University of California Press.

AL-Braizat(2003). Muslims and Democracy: An Empirical Critique of Fukuyamas Culturalist. Approach. i Inglehart, Ronald(red) Islam, Gender, Cultur and Democracy. Volume 4 Canada: International Studies in Social Science

Amneus, Henrik (2008). Vägval Irak. Stockholm: Ekerlid.

Bengtsson, Åsa (2008) Politiskt deltagande (Lund: Studentlitteratur).

Bergqvist, C., Jungar, A. & Adman, Per. (2008) Kön och politik. SNS förlag, Stockholm.

Bryman, Alan (2011). Samhällsvetenskapliga metoder. Malmö: Liber ekonomi.

Burns Nancy, Schlozman Lehman, Kay och Verba, Sidney. (2001) The PRIVATE ROOTS of PUBLIC ACTION – Gender, Equality, and Political Participation: Harvard Collage, USA

Chhibber, Pradeep(2003) Why are Some Women Politically Active? The Household, Public Space, and Political Participation in India. I Inglehart, Ronald (red) Islam, Gender, Cultur and Democracy. Volume 4 Canada: International Studies in Social Science

Coleman, Isobel (2006) Islam, and the New Iraq. Foreign Policy Program.

Djurfeldt, Göran, Larsson, Rolf & Stjärnhagen, Ola (2010). Statistisk verktygslåda 1: Samhällsvetenskapliga orsaksanalyser med kvantitativa metoder. 2: a uppl. Lund: Studentlitteratur

Djurfeldt & Barmak (2009). Statistisk verktygslåda 2: Multivariat analys. uppl. Lund: Studentlitteratur

Efrati, Noga. "Negotiating Rights in Iraq: Women and the Personal Status Law," Middle East Journal 59:4 (2005): 577-595.

European Social Survey, (2012). ESS Round 6 Source Questionnaires. London: Centre for Comparative Social Surveys, City University London.

Inglehart, Ronald & Pippi Norris (2003). Rising Tide: Gender Equality in Global Perspective. New York: Cambridge University Press.

Joseph, Suad, 1996. "Gender and Citizenship in Middle Eastern States", I Barsalou, Judy (red.), Middle East Report – Gender and Citizenship in the Middle East, nr. 198. USA: Mc Ardle Printin Co., s. 4-10.

Joseph Suad & Slyomovics Susan (2001). WOMEN AND POWER IN THE MIDDLE EAST. Philadelphia: University of Pennsylvania press

Mawazini, Fyras & Ceccherini, Valerina (2010) FALLEN OFF THE AGENDA? MORE AND BETTER AID NEEDED FOR IRAQ RECOVER. Iraq: Mercy Corps.

Persson, Mikael (2012) Varför är högutbildade mer aktiva i politiska partier? I Lennart Weibull, Henrik Oscarsson & Annika Bergström (red) i framtidens skugga. Göteborgs universitet: SOM-institutet

Roth, Hans-Ingvar (2007) Vad är mänskliga rättigheter? Stockholm: Natur & Kultur.

Siemienska, Renata (2003). Intergenerational Differences in Political Values and attitudes in Stable and New Democracies. I Inglehart, Ronald (red) Islam, Gender, Culture and Democracy. Volume 4 Canada: International Studies in Social Science

Tessler, Mark (2003) Do Islamic Orientations Influence Attitudes Toward Democracy in the Arab World? Evidence from Egypt, Jordan, Morocco, and Algeria. I Inglehart, Ronald(red) Islam, Gender, Cultur and Democracy. Volume 4 Canada: International Studies in Social Science

Trost, Jan (2007). Enkätboken. Lund: Studentlitteratur.

Verba, Sidney, Schlozman Lehman Kay, & Brady, Henry, E. (1995) Voice and Equality. Civic Voluntarism in American Politics. Cambridge: Harvard University Press

Verba, Sidney & Nie, Norman (1972). Participation in America: Political Democracy and Social Equality. New York: Harper & Row.

Welzel, Christian (2003). Effective Democracy, Mass Culture, and the Quality of Elites: The Human Development Perspective. I Inglehart, Ronald(red) Islam, Gender, Cultur and Democracy. Volume 4 Canada: International Studies in Social Science

Elektroniska källor

Khazar, Fatemi (2013). *Stabilitet ger utveckling av Irakiska Kurdistan*. Nedladdad 2015... från SVTs hemsida, <http://www.svt.se/nyheter/utrikes/stabilitet-ger-utveckling-av-irakiska-kurdistan>

Carlman, Åsa (2012). *Kvinnors deltagande avgörande för demokrati*. Nedladdad 2014-12-29 från kvinna till kvinnas hemsida, <http://kvinna.tillkvinna.se/blog/2010/12/08/kvinnors-deltagande-avg-rande-f-r-demokrati/>

Kvinna till kvinna (år saknas). *Situationen idag*. Nedladdad 2014-12-29, från kvinna till kvinnas hemsida, <http://old.kvinna.tillkvinna.se/situationen-idag-1>

Kvinna till kvinna (2013). *Kvinnliga kandidater möter motstånd*. Nedladdad 2014-12-29 från kvinna till kvinnas hemsida, http://old.kvinna.tillkvinna.se/sites/default/files/text%20webb%20om%20enkät%20asa_0.pdf

Utrikesdepartementet(2007). *Mänskliga rättigheter i Irak*. Nedladdad **2015**.... Från regerings hemsida,http://www.manskligarattigheter.se/dynamaster/file_archive/080326/bee9efbc7c9a546934b3958bf70ec42e/Irak.pdf

Landguiden (2014). *Irak*. Nedladdad 2015-02-15 från landguidens hemsida, <http://www.landguiden.se/Lander/Asien/Irak?p=1>

Bilga1. Enkät

Bakgrundinformation

1. Jag är född år _____

2. Civilstånd: Gift Nej Ja

3. Religion tillhörighet

- a) muslim/ Sunni
- b) muslim/shiaa
- c) kristen
- d) yezidi
- e) annat

4. Vilken är din högsta utbildning, fyll i det alternativ som passar bäst.

- a) Mellanstadiet
- b) Grundskola
- c) Gymnasial utbildning
- d) högskolan & universitet
- e) Ingen utbildning
- f) Annan utbildning, Vilken?

5. Röstade du i det senaste riksdagsvalet? Ja Nej

Ifall Nej: varför röstade du inte senaste riksvalet? Välj alternativen som passar dig bäst

- a) Jag fick inte rösta på grund av familjen eller släkten
- b) Förstår inte på vilka sätt röstningen går till
- c) Kvinnor bör inte bry sig om politik
- d) Min röst gör inte någon skillnad
- e) Jag kände att jag inte visste tillräcklig kunskap om politik
- f) Jag känner mig inte säker när jag röstar
- g) Annat motiv _____

6. Är du medlem politiskt i parti eller sammanslutning? Ja Nej

Ifall: Nej, Varför är du inte medlem i politiskt parti

- a) Svårt att hitta ett parti där man har samma övertygelser inom alla sakpolitiska områden
- b) Min familj tillåter inte mig att bli medlem i politiskt parti
- c) Inget politiskt parti accepterar kvinnors medlemskap

- d) Jag är inte intresserat att bli medlem i politiskt parti
- e) Annat: _____

7. Arbetar du i politiskt parti?

Ja

Nej

Ifall nej: varför jobbar du inte i politiskt parti

- a) Jag är hemma med barnet
- b) Jag är inte intresserad
- c) Jag har inte tillräckligt kunskap om politik
- d) De tillåter inte kvinnor att jobba i politiskt parti
- e) Annat: _____

8. Under de senaste 12 månader, har du kontaktat någon av följande för att åstadkomma förbättring eller motverka försämringar för dig själv eller i samhället,

- a) Politiker, föreningar eller organisation
- b) Tjänsteman i stat eller kommun
- c) Media
- d) Advokat eller rättslig insats

8. Har du de senaste 12 månaderna

- a) Underskrift av namnsamling
- b) Bidragit ekonomisk
- c) Bojkottat ett varumärke
- d) Burit eller satt upp kampanjmärke
- e) Deltagit lagliga demonstrationer